

חלק רביעי - האיום האיראני בגבול הצפוני של ישראל

ביקורו של סגן נשיא איראן בלבנון במאמץ לעקוף את הסנקציות

שמעון שפירא

מאי 2012

במסגרת מאמציה של איראן לעקוף את משטר הסנקציות הכלכליות שהוטלו עליה, פועלת איראן באינטנסיביות לפתח את קשריה הכלכליים עם לבנון. מוחמד רזא רחימי, הסגן הראשון של נשיא איראן, ביקר לאחרונה בלבנון ועמד בראש הכינוס הראשון של הוועדה המשותפת העליונה לאיראן וללבנון. הוועדה הוקמה בעקבות ביקור הנשיא אחמדינ'ג'אד בלבנון באוקטובר 2010¹ ומאז הגיעו שתי המדינות להסכמה על 32 הסכמים בתחומים הביטוראליים השונים. רחימי הביא עמו איגרת אישית מאחמדינ'ג'אד לנשיא לבנון ונפגש עם ראשי הצמרת הלבנונית וכן עם מנהיג חיזבאללה חסן נסראללה.

במהלך הביקור הדגיש רחימי את מחויבותה של איראן להמשיך ולסייע ללבנון, כדי שתוכל למלא את תפקידה בעימות עם ישראל. כחלק מההתחייבויות האיראניות עומדת על הפרק הלוואה בסך 100 מיליון דולר לבניית סכרים בלבנון ולשיפור תשתיות החשמל והמים שלה.²

בתמורה מבקשים האיראנים לקדם את שיתוף הפעולה עם לבנון בתחום הבנקאות. טהרן סבורה כי ניתן לפרוץ את הסגר שהטילה עליה מערכת הבנקאות הבינלאומית (סוויפט) באמצעות הפעילות הרדומה של אחד הבנקים האיראנים הגדולים ביותר, Saderat, הפועל בלבנון מאז 1963 ויש לו חמישה סניפים בלבנון: בביירות, בדחייה, בבורג' אל בראג'נה, בבעל-בק ובצידון. הבנק, שהולאם בטהרן לאחר המהפכה ב-1979 החל להיסחר לאחר שלושים שנה, ב-2009, בבורסה האיראנית, אך ממשלת איראן מחזיקה את עיקר מניותיו. יודגש כי כל חמשת הסניפים של הבנק בלבנון אינם עוסקים בפעילות בנקאית רגילה, אינם מחלקים הלוואות, אינם פועלים בכרטיסי אשראי ואין להם פעילות מסחרית אחרת. האיראנים שומרים בקפדנות על סודיות הפעילות בבנק. ניתן לומר, במידה רבה של ודאות, כי סניפי Saderat משרתים רובם ככולם את הפעילות הכלכלית של חיזבאללה: דרכם מועבר חלק מהסיוע הכספי לחיזבאללה, לצורך הפעילות השוטפת של הכוח הצבאי והעיסוק בטרור, לצד הפעילות החברתית, הדתית, החינוכית והכלכלית הנרחבת שיש לחיזבאללה בלבנון ומחוצה לה.³

תחום נוסף, אותו קידם רחימי בביקורו בלבנון, שנועד להתמודד עם משטר הסנקציות הבינלאומיות, הוא הקמת אזור סחר חופשי שישרת את שתי המדינות - באמצעותו חותרת איראן ליצור אפשרויות להעברת סחורות בין המדינות ללא פיקוח הדוק.⁴

נושא רגיש אחר שנדון בין שתי המדינות היה החינוך. שר החינוך האיראני, שנלווה לסגן הנשיא רחימי, הציע להקים ועדה מיוחדת שתשלב בין תכניות הלימוד וספרי הלימוד של בתי הספר בשתי המדינות בתחומי ההיסטוריה, הגאוגרפיה והתרבות. יצוין כי חיזבאללה משקיע לאחרונה מאמצים לשנות את תכניות הלימוד בהיסטוריה בספרי הלימוד של המדינה הלבנונית. אחד המבקרים החריפים של מהלך זה תהה "מי יודע, אולי חיזבאללה ירצה אף לייחד פרק מיוחד לתאוריה של Velayat-e faqih", שכן ההצעה האיראנית כוללת גם כתיבה והדפסה של ספרי הלימוד, כמו גם את הכשרת המורים שילמדו פרק זה.⁵

גורמים בלבנון מסרו שאיראן מצפה שההסכמים שנחתמו ייושמו בתוך שלושה חודשים. הם ציינו כי איראן איננה רוצה הצגה ללא מטרה. עם זאת, הגורמים הלבנונים אמרו שאין התחייבות לבנונית כזאת ואין כל מחויבות ללוח זמנים מוגדר ליישום ההסכמים. נמסר שקיימים 16 הסכמים, שנחתמו בין שתי המדינות עוד בתקופת ראש הממשלה שהודח על ידי חיזבאללה, סעד חרירי, בתחומי הבריאות, האנרגיה, התעשייה, החקלאות, המשפטים ועניינים חברתיים - שלא יושמו עד כה.⁶

יצוין, כי במקביל לביקור סגן נשיא איראן בלבנון הגיעו לביירות ג'פרי פלטמן, עוזר מזכירת המדינה לענייני המזרח הקרוב, וסנטור ג'וזף ליברמן. השניים נפגשו, בנפרד, עם ראש ממשלת לבנון ואישים אחרים. סגנו של נסראללה, נעים קאסם, תקף בחריפות את ניסיונותיו של פלטמן לעורר התנגדות בלבנון ולפגוע בהסכמים עם איראן, על מנת למנוע מלבנון את ההישגים שאיראן מעניקה לה.⁷ הגם שלא נמסרו פרטים על השיחות שניהלו השליחים האמריקנים, סביר להניח שהם עסקו במאמץ למנוע מאיראן להצליח לשלב את לבנון במחנה המתנגד לסנקציות על איראן באופן פעיל ולהפוך את לבנון לכלי איראני לפריצת הסגר הסנקציות.⁸

בתום החלק הביטראלי נפגש סגן נשיא איראן עם מנהיג חיזבאללה, באחד ממקומות המסתור בו נוהג נסראללה לקבל אורחים. רחימי חזר על מחויבותה של איראן להמשיך ולתמוך בחיזבאללה ונסראללה הודה על הסיוע האיראני לעם בלבנון ולחיזבאללה. נסראללה הצהיר כי חיזבאללה יישאר איתן בעמדתו ויתמודד עם כל האתגרים העומדים בפניו.⁹

מעבר לכך נמנעו נסראללה ואורחו האיראני מלהתייחס בפירוט לסוגיית העימות עם ישראל, בכלל, ולתגובת חיזבאללה להתקפה ישראלית על מתקני הגרעין באיראן, בפרט. יצוין כי התבטאויות אלה באות על רקע סימני שאלה שהוצבו במערב באשר לתגובה הצפויה של חיזבאללה לתקיפה ישראלית באיראן, לפיהן אין הכרח שחיזבאללה יגיב מיד בשיגור טילים לעומק ישראל. שכן, לחיזבאללה שיקולים פרוטיים ואינטרסים חיוניים, הקשורים בשמירת מעמדו הפוליטי בלבנון, שאינם זהים לאלה של איראן. חיזבאללה גם יירצה להימנע מתגובה קשה של ישראל, שתפגע קשות בתושבי דרום לבנון וביירות ותגרום להרס התשתיות האזרחיות הרבה מעבר לתוצאות של מלחמת לבנון השנייה.¹⁰

נראה לנו שניתוח זה הוא חסר בסיס ומתעלם ממערכת היחסים בין איראן וחיזבאללה מאז ילדה הרפובליקה האסלאמית את התנועה השיעית בלבנון. כל זכות הקיום של כוח הטיילים שבנתה איראן בלבנון לפני 2006 ובעיקר לאחריו נועד להרתיע את ישראל, כדי שלא תתקוף את מתקני הגרעין באיראן. ברגע שתקיפה כזאת תתרחש, יוסר הרסן האיראני וחיזבאללה יפעיל את כל המערך הטיילי ארוך הטווח וקצר הטווח, המונה למעלה מחמישים אלף רקטות וטילים, לתוך עומק שטח ישראל.

אכן, האתר הלבנוני Naharnet דיווח ב-24 בנובמבר 2011 כי הגנרל יחיא רחים ספאווי, היועץ הצבאי של המנהיג העליון האיראני עלי חמינאי הזהיר את ישראל מפני התקפה על מתקני הגרעין האיראניים. הוא אמר לערוץ הלוויין האיראני בשפה הערבית "על עלאם" כי במקרה של התקפה על ידי ישראל, יצטרפו ללחימה חיזבאללה בלבנון וחמאס בעזה. איראן לא תצטרך לשגר טילים בליסטיים לעבר ישראל מכיוון שכל הערים הציוניות נמצאות בטווח הקטיושות של בעל בריתנו, החיזבאללה" אמר ספאווי.¹¹

לאחר הפגישה עם נסראללה עלה רחימי על קברו של גדול אנשי הדת השיעים של לבנון, מוחמד חוסיין פדאללה, שם התקבל על ידי בנו, עלי פדאללה, המנהל את מוסדות המנוח, וכיבד בברכתו את מי שראה עצמו שווה בין שווים ביחסו למעמדו הדתי של מנהיג איראן, חמינאי.¹² בימים האחרונים מתנהלת מערכה קשה על מורשתו ההלכתית של פדאללה, אותה מנהלים אנשיו של חמינאי בלבנון.¹³ ייתכן כי על קברו של פדאללה ביקש סגן נשיא איראן לעשות מחווה איראנית, כדי להשקיט את הרוחות הסוערות בקרב המעריצים השיעים בלבנון.

בדומה לביקורו של נשיא איראן אחמדינ'ג'אד באוקטובר 2010, ביקר גם רחימי בדרום לבנון. כאן קיבלו את פניו נציגים בכירים של חיזבאללה, שלקחו פיקוד על הביקור כדי להפגין באופן הסמלי ביותר מי הם אדוני דרום לבנון. בכפר מארון אל-ראס, שבסמוך לו הקימה איראן אתר תיירות הנקרא Iran's Garden כאות הוקרה

ל"ניצחון האלוהי" במלחמת לבנון השנייה, נערכה לאורח האיראני קבלת פנים רבת משתתפים באוהל ענק ששמו הוסב לאולם האימאם חומייני, כשסמלי הרפובליקה האסלאמית ותמונותיהם של חומייני וחמינאי מעטרים אותו ומאחוריו שלט מאיר עיניים עם מסר איראני ברור: Israel must be eliminated. רחימי קיבל משקפת באמצעותה השקיף אל שטח ישראל, והוא הגיב באושר ובגאווה להיות "בנקודה מבורכת זאת".¹⁴

הערות

- 1 Shimon Shapira, *Ahmadinejad in Lebanon*. Jib Vol. 10, No. 9, October 24, 2010.
- 2 *Tehran Times*, May 2, 2012.
- 3 "LBC: US Fears some of Lebanese banks involved in funding Iranian nuclear program". *Now Lebanon*, March 21, 2012.
- 4 *The Daily Star*, May 4, 2012.
- 5 *Al-Hayat*, May 3, 2012.
- 6 *Tehran Times*, May 2, 2012.
- 7 Fars News Agency, May 7, 2012.
- 8 Hazem al-Amin, "A choice between two accusations of treasons". *Now Lebanon*, May 4, 2012.
- 9 *The Daily Star*, May 4, 2012.
- 10 Kip Whittington, "Will Hezbollah Attack Israel? Only if..." *Small Ways journal*, March 15, 2012.
- 11 <http://www.naharnet.com/stories/en/21227-khameneis-military-advisor-hizbullah-rockets-to-hit-israel-if-iran-attacked>
- 12 *The Daily Star*, May 4, 2012.
- 13 *Al-Shiraa*, May 5, 2012.
- 14 *Al-Intiqad.com*, May 5, 2012.